

Illustration des sept vaches du rêve de Pharaon.

L'impasse du système pharaonique

Les rêves de Pharaon

Dans ses rêves, Pharaon exprime son désir de trouver un autre système de valeur que celui proposé par son empire.

Or aucun sage d'Égypte n'est capable de lui apporter solution. Seul Joseph, le jeune hébreu connaît une voie alternative.

בראשית פרק מא

א וַיְהִי, מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים; וּפְרָעָה חָלֵם, וְהִנֵּה עֹמֵד עַל-הַיָּאֵר.

ב וְהִנֵּה מִן-הַיָּאֵר, עֹלֵת שֶׁבַע פְּרוֹת, יְפוֹת מְרָאָה, וּבְרִיאֹת בָּשָׂר; וַתַּרְעִינָהּ, בְּאָחוּ.

ג וְהִנֵּה שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת, עֹלוֹת אַחֲרֶיהֶן מִן-הַיָּאֵר, רַעוֹת מְרָאָה, וְדַקּוֹת בָּשָׂר; וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת, עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר.

ד וַתֹּאכְלֶנָה הַפְּרוֹת, רַעוֹת הַמְרָאָה וְדַקּוֹת הַבָּשָׂר, אֶת שֶׁבַע הַפְּרוֹת, יְפוֹת הַמְרָאָה וְהַבְּרִיאֹת; וַיִּיקַץ, פְּרָעָה.

ה וַיִּישָׁן, וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית; וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים, עֹלוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד--בְּרִיאֹת וְטֹבוֹת. וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים, דַּקּוֹת וְשִׁדּוּפֹת קִדְמִים--צִמְחוֹת, אַחֲרֶיהֶן.

ו וַתִּבְלַעְנָה, הַשְּׂבָלִים הַדַּקּוֹת, אֶת שֶׁבַע הַשְּׂבָלִים, הַבְּרִיאֹת וְהַמְלֵאוֹת; וַיִּיקַץ פְּרָעָה, וְהִנֵּה חֵלֹם.

ז וַיְהִי בַבֶּקֶר, וַתִּפְעַם רוּחוֹ, וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת-כָּל-חֲרֻטְמֵי מִצְרַיִם, וְאֶת-כָּל-חַכְמֵיהֶם; וַיִּסְפֹּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת-חֲלֹמוֹ, וְאִין-פּוֹתֵר אוֹתָם לְפְרָעָה.

ח וַיְדַבֵּר שָׂר הַמִּשְׁקִים, אֶת-פְּרָעָה לֵאמֹר: אֶת-חֲטָאִי, אֲנִי מְזַכִּיר הַיּוֹם.

ט פְּרָעָה, קִצַּף עַל-עַבְדָּיו; וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמֵר, בֵּית שָׂר הַטַּבָּחִים--אֹתִי, וְאֶת שָׂר הָאֲפִים.

י וַנְּחַלְמָה חֵלֹם בְּלִילָה אֶחָד, אֲנִי וְהוּא: אִישׁ כִּפְתָרוֹן חֲלֹמוֹ, חֲלָמְנוּ.

יא וְשֵׁם אֲתָנּוּ נֶעַר עֵבְרִי, עֹבֵד לְשָׂר הַטַּבָּחִים, וְנִסְפָּר-לוֹ, וַיִּפְתֹּר-לָנוּ אֶת-חֲלֹמֹתֵינוּ: אִישׁ כִּחְלֹמוֹ, פָּתַר.

יב וַיְהִי כַאֲשֶׁר פָּתַר-לָנוּ, כֵּן הָיָה: אֹתִי הִשִּׁיב עַל-כַּנִּי, וְאֹתוֹ תָּלָה.

■ רש"י

ואין פותר אותם לפרעה - פותרים היו אותם אבל לא לפרעה שלא היה קולן נכנס באזניו ולא היה לו קורת רוח בפתרוןם שהיו אומרים שבע בנות אתה מוליד שבע בנות אתה קובר (ב"ר)

Genèse chapitre 41, verset 1 à 13

- 1) Après un intervalle de deux années, Pharaon eut un songe, où il se voyait debout au bord du fleuve.
- 2) Et voici que du fleuve sortaient sept vaches belles et grasses, qui se mirent à paître dans l'herbage;
- 3) puis sept autres vaches sortirent du fleuve après elles, celles-là chétives et maigres, et s'arrêtèrent près des premières au bord du fleuve ;
- 4) et les vaches chétives et maigres dévorèrent les sept vaches belles et grasses. Alors Pharaon s'éveilla.
- 5) Il se rendormit, et eut un nouveau songe. Voici que sept épis, pleins et beaux, s'élevaient sur une seule tige ;
- 6) puis sept épis maigres, et flétris par le vent d'est, s'élevèrent après eux,
- 7) et ces épis maigres engloutirent les sept épis grenus et pleins. Pharaon s'éveilla, et c'était un songe.
- 8) Mais, le matin venu, son esprit en fut troublé, et il manda tous les magiciens de l'Egypte et tous ses savants. Pharaon leur exposa son rêve, **mais nul ne put lui en expliquer le sens.**
- 10) Alors le maître-échanson parla devant Pharaon en ces termes «Je rappelle, en cette occasion, mes fautes.
- 11) Un jour, Pharaon était irrité contre ses serviteurs; et il nous fit enfermer dans la maison du chef des gardes, moi et le maître-panetier. Nous eûmes un rêve la même nuit, lui et moi, chacun selon le pronostic de son rêve.
- 12) Là était avec nous un jeune Hébreu, esclave du chef des gardes. Nous lui racontâmes nos songes et il nous les interpréta, à chacun selon le sens du sien.
- 13) Or, comme il nous avait pronostiqué, ainsi fut-il : moi, je fus rétabli dans mon poste, et lui on le pendit,

▪ Rachi :

8) mais nul ne put lui en expliquer le sens: Ils les expliquaient mais non pas pour Pharaon. Leur voix n'entrait pas dans ses oreilles, (l'explication ne le satisfait pas), il n'en éprouvait aucun apaisement. Car ils lui disaient : tu auras sept filles et tu enterreras sept filles.

בראשית רבה, פט, ו

וישלח ויקרא וגו' ר' יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתרין היו אותו אלא שלא היה קולן נכנס באזניו שבע פרות הטובות שבע בנות אתה מוליד שבע פרות הרעות שבע בנות אתה קובר וכן אמרו שבע שבליים הטובות שבע מלכיות אתה מכבש שבע שבליים הרעות שבע אפרכיות מורדות בך הה"ד (משלי יד) בקש לך חכמה ואין אלו חכמי פרעה וחרטומי מצרים ודעת לנבון נקל זה יוסף

Midrach Berechit Raba, 89, 6

il manda tous les magiciens ... mais nul ne put lui en expliquer le sens : Rabbi Jehochoua de Sikhnin enseigne au nom de Rabbi Lévi : certes, il y avait des interprètes, mais leurs voix n'atteignirent pas ses oreilles, comme par exemple : les sept vaches grasses, signifiant : tu engendreras sept filles ; les sept vaches maigres : tu enterreras sept filles. Ils ajoutaient : les sept beaux épis impliquent que tu conquerras sept provinces ; les sept épis maigres, que sept provinces se révolteront contre ton autorité. C'est l'illustration même du verset : « le persifleur recherche la sagesse : elle lui échappe » (proverbes 14 ;6). Tel est certes le cas des magiciens d'Egypte, tandis que la suite même du verset : « Le savoir est d'un accès facile pour l'homme intelligent » se réfère à Joseph.